

Av. Selda ULUKAYA

**DENİZ ULAŞTIRMASINDA
REKABET HUKUKU
SORUNLARI:
HÂKİM DURUMUN
KÖTÜYE KULLANILMASI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR.....	XVII
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

DENİZ TAŞIMACILIĞI VE DAĞITIM KANALLARI

I. DENİZ TAŞIMACILIĞI.....	3
A. Genel Olarak.....	3
B. Deniz Taşımacılığının Unsurları.....	4
C. Deniz Taşımacılığı Türleri	5
1. Tarifersiz Deniz Taşımacılığı.....	5
2. Tarifeli Deniz Taşımacılığı ve Konteynerin Önemi	9
II. DENİZ TAŞIMACILIĞINDA DAĞITIM KANALLARI	15
A. Dağıtım Kanalı	15
1. Dağıtım Kanalı Üyelerinin Fonksiyonları	17
2. Dağıtım Kanalı Seçenekleri	18
3. Dağıtım Anlaşmaları ve Dikey Anlaşmalar	19

B. Deniz Taşımacılığının Dağıtım Kanalı Yapısı ve Dağıtım Kanalı Üyeleri	21
1. Donatan, Gemi İşletme Müteahhidi ve Donatma İştiraki.....	23
2. Deniz Taşımacılığında Müşteriler ve Kullanıcılar	26
3. Deniz Taşımacılığında Aracı Konumda Olan İşletmeler.....	28
a. Gemi Yönetim İşletmeleri	28
b. Broker	31
aa. Brokerin Tarihçesi ve Tanımı.....	31
bb. Brokerin Fonksiyonu ve Görevleri	32
cc. Broker Türleri	35
dd. Brokerin Ekonomideki Önemi.....	38
ee. Brokerlik ve Teknoloji	38
ff. Brokerin Tabi Olduğu Hükümler	40
c. Gemi Acentesi	41
aa. Gemi Acentesinin Tarihçesi ve Tanımı	41
bb. Gemi Acentesinin Fonksiyonları.....	42
cc. Gemi Acentesi Türleri.....	43
dd. Gemi Acentesinin Görevleri.....	48
ee. Gemi Acentesinin Tabi Olduğu Hükümler.....	50
d. Forwarder İşletmeleri (Taşıma İşleri Komisyoncusu).....	52
aa. Forwarder İşletmelerinin Tarihçesi ve Tanımı	52
bb. Forwarder İşletmelerinin Fonksiyonları	55
cc. Forwarder İşletmelerinin Görevleri.....	58
dd. Forwarder İşletmelerinin Akdetmiş Olduğu Sözleşmeler	59
(a) Gemi İşletenlerle Akdettiği Sözleşmeler.....	59
(b) Yük İlgilileri ile Akdettiği Sözleşmeler.....	61
(aa) Taşıma İşleri Komisyonculuğu Sözleşmesi.....	61
(bb) Taşıma Sözleşmesi	63

İkinci Bölüm

REKABET HUKUKU

I. REKABET KAVRAMI.....	65
-------------------------	----

A. Rekabetin Önemi ve Fonksiyonları	66
B. Piyasalar ve Rekabet	69
1. Tam Rekabet Piyasası.....	70
2. Eksik Rekabet Piyasaları.....	70
II. REKABET HUKUKU VE GELİŞİMİ	73
A. Rekabet Politikası ve Rekabet Hukuku.....	73
B. Rekabet Hukuku'nun Tarihsel Gelişimi	78
1. Amerika Birleşik Devletlerinde Rekabet Hukuku'nun Tarihsel Gelişimi	78
2. Avrupa Birliğinde Rekabet Hukuku'nun Tarihsel Gelişimi..	80
3. Türkiye'de Rekabet Hukuku'nun Tarihsel Gelişimi	82
a. Genel Olarak.....	82
b. Yasal Düzenlemeler	84
III. REKABETİN KORUNMASI HAKKINDA KANUN	86
A. Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Amacı.....	87
B. Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un Kapsamı.....	89
1. Konu Bakımından Kapsamı.....	89
a. Teşebbüs	90
aa. Teşebbüsün Unsurları	91
(a) Ekonomik Faaliyet	91
(b) Ekonomik Bağımsızlık.....	92
(c) Devamlılık.....	94
bb. Kamu İşletmeleri ve Kamu Teşebbüsleri	95
(a) Cali Kararı.....	98
(b) Türkiye Denizcilik İşletmeleri Kararı	99
(c) Türkiye Sınai Kalkınma Bankası A.Ş. Kararı...	100
cc. Serbest Meslek Mensupları	102
dd. Bağımsız Tacir Yardımcıları	104
b. Teşebbüs Birlikleri	108
2. Kanunun Yer Bakımından Kapsamı ve Etki Doktrini.....	110
3. Kanunun Zaman Bakımından Kapsamı	119

C. Rekabetin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Yasaklanan Faaliyetler.....	120
D. İlgili Pazar Kavramı ve Önemi.....	125
1. İlgili Pazar Kavramına İlişkin Yasal Düzenlemeler	128
2. İlgili Pazarın Tespiti.....	129
a. İlgili Ürün Pazarının Belirlenmesi.....	131
b. İlgili Coğrafi Pazarın Belirlenmesi.....	135
c. İlgili Pazarın Zaman Boyutu	140

Üçüncü Bölüm

DENİZ ULAŞTIRMASI SEKTÖRÜNDE HÂKİM DURUMUN KÖTÜYE KULLANILMASI İLE REKABETİN SINIRLANDIRILMASI

I. REKABET HUKUKUNDA HÂKİM DURUM	143
A. Hâkim Durum Kavramı	144
B. Hâkim Durumun Belirlenmesi.....	146
C. Hâkim Durumun Belirlenmesinde Kullanılan Ölçütler.....	147
1. Niceliksel Ölçütler	147
a. İlgili Teşebbüsün Pazar Payı.....	147
b. Rakiplerin Sayısı ve Pazar Payları.....	149
2. Niteliksel Ölçütler	149
a. Pazara Giriş Engelleri.....	149
b. Hukukun Koruduğu Tekel Hakları.....	150
c. Teknolojik Üstünlük	151
d. Sermaye İhtiyacı	152
e. Ölçek Ekonomileri, Fazla Kapasite, Doğal Tekeller	153
f. Dikey Entegrasyon	154
g. İşletme Politikaları.....	155
h. Alıcıların Gücü.....	157

D. Birlikte Hâkim Durum (Oligopol Pazarı).....	157
a. Genel Olarak.....	157
b. Avrupa Birliği Hukukunda Birlikte Hâkimiyet Kavramı ve Konferanslar	160
II. HÂKİM DURUMUN KÖTÜYE KULLANILMASI.....	161
A. Genel Olarak.....	161
B. Kötüye Kullanma Kavramı	163
C. Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması ve Avrupa Birliği Uygulamaları.....	167
1. Piyasaya Girişleri Engellemek ve Rakiplerin Faaliyetlerini Zorlaştırmak.....	167
a. Yıkıcı Fiyat Uygulaması ve Cewal Kararı	169
b. Fiyat Sıkıştırması Uygulaması	174
c. İndirim Sistemleri	177
d. Sözleşme Yapmayı Reddetme	180
aa. Rekabet Hukukunda Sözleşme Yapmanın Reddi ..	182
bb. Zorunlu Unsur Doktrini	186
cc. Avrupa Topluluğu Hukukunda Şebeke Endüstriler ve Zorunlu Unsur Doktrini.....	187
dd. Zorunlu Unsur Doktrinin Uygulanmasında Genel Kriterler	190
ee. Zorunlu Unsur Doktrininde Pazar Tanımlaması ..	193
ff. Komisyonun, Zorunlu Unsur Doktrinine Dayanan, Denizyolu Ulaştırmasına İlişkin Bazı Kararları	194
(a) Holyhead I Kararı.....	194
(b) Holyhead II Kararı	196
(c) Port of Rodby Kararı	197
(d) Port of Roscoff Kararı	199
gg. Geniş ve Dar Anlamda Zorunlu Unsur Doktrini ..	200
2. Ayrımcı Uygulamalar ve Corsica Ferries Kararı.....	202
3. Ek Yükümlülükler Öngörmek ve Bağlama Uygulamaları ..	206
a. Kanunun 4. Maddesi Kapsamında Bağlama Uygulamaları.....	212

4. Bir Pazardaki Hâkim Durumun Başka Bir Pazarda Kötüye Kullanılması	214
5. Tüketicinin Zararına Olarak Üretimin, Pazarlamanın, Teknolojinin Kısıtlanması ve Port of Genoa Kararı.....	216
III. HÂKİM DURUMUN KÖTÜYE KULLANILMASINDA NİYET UNSURU VE CEVAL KARARI.....	220
IV. HÂKİM DURUMUN KÖTÜYE KULLANILMASINDA HAKLI GEREKÇE	222
A. Avrupa Birliği Hukuku'nda Haklı Gerekçe	222
B. Rekabet Kurulu Kararlarında Haklı Gerekçe	227

Dördüncü Bölüm

AVRUPA BİRLİĞİ REKABET HUKUKU VE DENİZ ULAŞTIRMASI SEKTÖRÜ

I. DENİZ ULAŞTIRMASI VE REKABET	231
A. Tarifersiz Deniz Taşımacılığında Rekabet	232
1. Tarifersiz Deniz Taşımacılığında Havuz Anlaşmaları.....	234
2. Avrupa Birliği Rekabet Hukuku'nda Havuz Anlaşmalarına İlişkin Düzenlemeler	236
B. Tarifeli Deniz Taşımacılığında Rekabet	240
1. Konferansların Ortaya Çıkışı ve Özellikleri	241
2. Konferansların Fonksiyonları	243
3. Konferansların Değişim Süreci.....	245
a. Konsorsiyum	248
b. Stratejik İttifaklar	250
4. Avrupa Birliği Rekabet Hukuku'nda Konferanslara İlişkin Düzenlemeler	251
5. Avrupa Birliği Rekabet Hukuku'nda Konsorsiyumlara İlişkin Düzenlemeler	255
II. LİMAN HİZMETLERİNDE REKABET	256
A. Genel Olarak.....	256

B. Limanların Doğal Tekel ve Zorunlu Unsur Özelliği	257
C. Limanlarda Özelleştirme	258
D. Avrupa Uygulamaları	261

Beşinci Bölüm

TÜRKİYE’DE DENİZ ULAŞTIRMASINA İLİŞKİN REKABET SORUNLARI: HÂKİM DURUMUN KÖTÜYE KULLANILMASI İLE REKABETİN SINIRLANDIRILMASI

I. GENEL OLARAK	263
A. Türkiye’de Denizcilik Sektörünün Yapısı	263
B. Türkiye’de Liman Özelleştirmeleri ve Rekabet	265
1. İzmir Limanı’na ilişkin olarak;.....	265
2. Mersin Limanı’na ilişkin olarak;.....	266
3. Samsun Limanı’na ilişkin olarak;	266
II. REKABET KURULU’NUN DENİZ ULAŞTIRMASI İLE İLGİLİ KARARLARI	268
A. Rekabet Kurumu’nun Örgüt Yapısı.....	268
B. Rekabet Kurulu’nun Başvuruları İnceleme Süreci	269
C. Hâkim Durumun Kötüye Kullanılmasına İlişkin Rekabet Kurulu Kararları’nın Genel Özellikleri	274
D. Deniz Ulaştırmasında Hâkim Durumun Kötüye Kullanılmasına İlişkin Rekabet Kurulu Kararları’nın Genel Özellikleri	274
III. DENİZ ULAŞTIRMASI SEKTÖRÜNDE HÂKİM DURUMUN KÖTÜYE KULLANILMASINA İLİŞKİN REKABET KURULU KARARLARI.....	276
A. Yıkıcı Fiyat Uygulamak ve Fiyatlama Dışındaki Bazı Eylemler ile Rakibin Faaliyetlerini Zorlaştırmak.....	276

1. U.N RO RO Kararı (yıkıcı fiyat, niyet, piyasa kapama, faaliyetlerin zorlaştırılması, dikey bütünleşik yapı)	276
a. Hâkim Durumun Tespiti.....	277
b. Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması.....	279
aa. Yıkıcı Fiyat Çerçevesinde Değerlendirilmesi	279
(a) Maliyet Altı Fiyatlama.....	279
(b) Yıkıcı Niyetin Varlığı	280
(c) Rekabet Karşıtı Piyasa Kapama	282
bb. Fiyatlama Dışındaki Kötüye Kullanma İddiaları ...	284
(a) Bilet Tanıma ve Şoför Taşıma Sisteminden Faydalandırmama.....	284
(b) Prensip Anlaşması	285
B. Sözleşme Yapmanın Reddedilmesi ve Liman Hizmetlerine Aşırı Fiyat Uygulanması	288
1. Antalya Limanı Kararı (kruvaziyer turizmi, zorunlu unsur, haklı gerekçe, aşırı fiyat).....	288
2. Ambarlı Limanı Kararı (limanlarda hâkim durumun tesbiti, gemi acente, konteyner taşımacılığı, ayrımcılık)	294
3. Eken Kararı (tekeli, iskelelerin zorunlu unsur niteliği, feribot taşımacılığı)	298
C. Liman Hizmetlerinde Ayrımcı Uygulamalar Yapmak	302
1. Gemlik Kararı (lashing hizmetleri, haklı neden, ayrımcılık, aşırı fiyat)	302
D. Deniz Taşıma Hizmetlerinde Bağlama Anlaşmaları Yapmak ...	306
1. IBTL Uluslararası Taşımacılık Kararı (taşıma işleri komisyoncusu, CIF satış, antrepo hizmetleri, ticari teamül, parsiyel taşımacılık).....	306
2. Densay A.Ş Kararı (liman hizmet sözleşmesi, ticari teamül, gemi acentesi, anlaşma).....	312

E. Liman İşletmeciliğindeki Hâkim Durumun Başka Bir Pazarda Kötüye Kullanılması.....	320
1. Ege Port Kararı (kruvaziyer taşımacılığı, limanlar arası hâkim durumun tespiti, ayrımcılık)	320
F. Rekabet Kurulu Kararlarının Değerlendirilmesi	328
SONUÇ.....	331
KAYNAKÇA.....	335